

Nederlanders over buitenlanders

Samen leven

Het grootste deel van de Nederlandse bevolking is geen voorstander van het onbeperkt toelaten van asielzoekers en buitenlandse werknemers. Een meerderheid vindt ook dat buitenlanders zich in meer of mindere mate moeten aanpassen aan de Nederlandse cultuur en gewoonten.

Om zicht te krijgen op de houding van de Nederlandse bevolking tegenover buitenlanders heeft het Centraal Bureau voor de Statistiek in de periode 1997–1999 personen van 18 jaar of ouder gevraagd naar hun mening over asielzoekers en buitenlandse werknemers.

Beperking instroom

In vergelijking met 1997 zijn Nederlanders in 1998 en 1999 iets milder in hun oordeel over de komst van buitenlandse werknemers. In 1999 is een op de tien Nederlanders voorstander van het volledig openstellen van de arbeidsmarkt voor werknemers van buiten de lidstaten, twee derde wenst een beperking en ruim een vijfde wil een volledige stop. De percentages voor werknemers van binnen de Europese Unie – 27 procent voor een onbeperkte toegang, 62 procent een beperking en 11 procent een volledige stop – duiden erop dat men minder moeite heeft met de komst van werknemers uit de landen van de Europese Unie. Het betekent dat samen met de fervente tegenstanders van de komst van werknemers uit de EU-landen, drie kwart van de bevolking het niet eens is met de bestaande situatie. De arbeidsmarkt in de EU is immers vrij toegankelijk voor alle inwoners van de lidstaten. De instroom van werknemers van buiten de EU is wel aan beperkingen onderhevig.

Hartelijk begroet

Asielzoekers worden evenmin hartelijk begroet. Het aantal tegenstanders van de komst van asielzoekers daalde van 19 procent in 1998 tot 15 procent in 1997, maar is vervolgens weer gestegen. In 1999 wil 17 procent van de Nederlandse bevolking de toestroom van asielzoekers volledig stopzetten, drie kwart van de bevolking wil dat de instroom van vluchtelingen beperkt wordt en slechts 8 procent wil een onbeperkt toegang. Het beleid van de Nederlandse overheid om de instroom van asielzoekers terug te dringen wordt dus door de meerderheid van de Nederlandse bevolking gesteund.

Aanpassing noodzakelijk

Een meerderheid van de bevolking wil dat buitenlanders zich aan de Nederlandse cultuur en gewoonten aanpassen. Volgens een kwart van de bevolking moet de aanpassing volledig zijn. Daar tegenover vindt tien procent van de bevolking dat buitenlanders moeten kunnen leven met behoud van alle gewoonten van de eigen cultuur.

Onderwijs is één van de belangrijkste middelen om de integratie van buitenlanders in de Nederlandse samenleving te bevorderen. Zeventig procent van de Nederlanders is het ermee eens dat de overheid extra geld ter beschikking stellen voor onderwijs aan minderheden.

Geen positieve discriminatie

De overheid kan etnische minderheden bevoordelen, bijvoorbeeld door hen voorrang te verlenen bij het vervullen van vacatures. De helft van de bevolking is hiertegen, terwijl een kwart van de bevolking voorstander is van dergelijke positieve discriminatie. Daarmee is het percentage voorstanders van positieve discriminatie toegenomen. In 1997 en 1998 vond nog 18 procent dat etnische minderheden met voorrang in dienst genomen moesten worden bij de overheid.

Gevraagd naar de gewenste volgorde van ontslag als het slecht gaat met een bedrijf, vindt 9 procent dat buitenlanders met voorrang ontslagen moeten worden, terwijl 3 procent van mening is dat juist autochtone Nederlanders het eerst voor ontslag in aanmerking komen. Negen van de tien Nederlanders vinden echter dat de herkomst geen rol mag spelen bij ontslag. Bij de toewijzing van een woning vindt één procent van de ondervraagden dat een gezin dat behoort tot de etnische minderheden voorrang mag krijgen boven een Nederlands gezin. Omgekeerd is 21 procent voorstander van het voortrekken van een Nederlands gezin. De overgrote meerderheid – 78 procent – vindt echter dat de herkomst geen verschil mag uitmaken.

Verschillende meningen

De meningen over asielzoekers en buitenlandse werknemers lopen onder verschillende maatschappelijke groepen nogal uiteen. Zo zijn bijvoorbeeld veel arbeidsongeschikten er voor om de toestroom van asielzoekers en buitenlandse werknemers volledig te stoppen. Kleine zelfstandigen staan ook nogal terughoudend tegenover de komst van politieke vluchtelingen. Hogere leidinggevenden en hoofdarbeiders zijn over het algemeen milder in hun oordeel. Ook scholieren en studenten staan nogal positief tegenover de toestroom van buitenlanders.

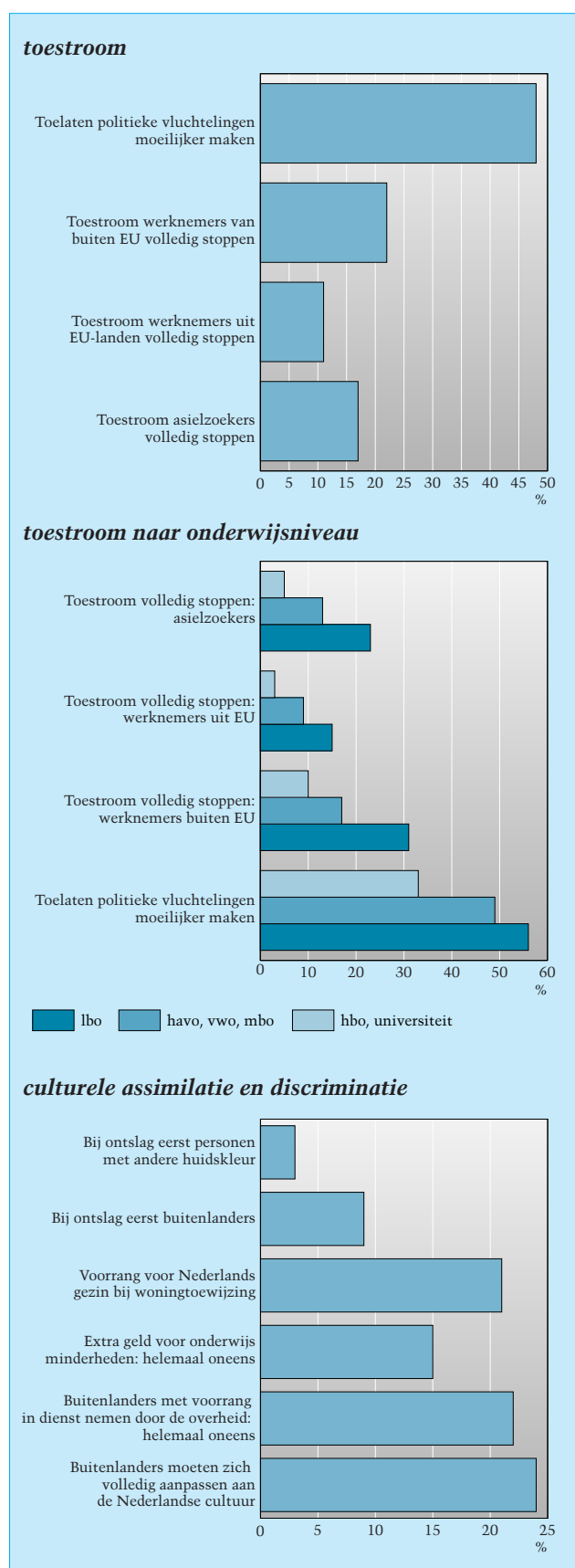
Naast verschillen tussen maatschappelijke groepen verschillen de meningen over buitenlanders ook naar leeftijd. De wens om de toestroom van buitenlandse werknemers en asielzoekers volledig aan banden te leggen wordt door ouderen vaker onderschreven. Het meest sceptisch tonen zich de 65-plussers.

Van de 18- tot 45-jarigen verlangt 17 procent dat buitenlanders zich volledige aanpassen aan de Nederlandse cultuur en gewoonten. Dit aandeel loopt vervolgens op met het vorderen van de leeftijd, waarbij de 75-plussers met 46 procent de grootste pleitbezorgers van volledige aanpassing zijn. Bij de meningen over positieve discriminatie bij het vervullen van vacatures bij de overheid zijn de leeftijdsgroepen minder sterk verdeeld.

Meer begrip bij hoger opgeleiden

Het opleidingsniveau heeft de grootste invloed op de mening over buitenlanders. Naarmate het opleidingsniveau stijgt, neemt de Nederlander een tolerantere positie in. Zo wil een van de drie laagstopgeleiden een volledige stop op de komst van asielzoekers, tegenover een op de twintig van de hoogstopgelei-

Opinies over buitenlanders, 1999

den. Daarnaast opteert een kwart van de laagstopgeleiden voor het sluiten van de Nederlandse grenzen voor werknemers uit de Europese Unie, 38 procent van deze groep wenst hier geen werknemers van buiten de EU. Van de hoogstopgeleiden vindt drie en tien procent dit.

Onder de personen met uitsluitend basisonderwijs is 43 procent er een voorstander van dat buitenlanders zich volledig aanpassen aan de Nederlandse cultuur en gewoonten. Dat percentage daalt naarmate het opleidingsniveau stijgt. Van de hbo'ers en universitair geschoolden is 9 procent voorstander van volledige aanpassing.

Van de laagstopgeleiden is 29 procent het volstrekt oneens met positieve discriminatie op de arbeidsmarkt, terwijl dit aandeel bij de hoogstopgeleiden gereduceerd is tot 9 procent. Ook keren de laagstopgeleiden zich vaker tegen extra financiering van het onderwijs voor minderheden. Bovendien zijn ze relatief vaak voorstander van negatieve discriminatie van minderheden als het gaat om de toewijzing van woningen en het bepalen van de volgorde van ontslag als het slecht gaat met een bedrijf.

Wedijveren

Er zijn diverse theorieën die het verschil in opinies verklaren. Dat vooral laaggeschoolden zich keren tegen de komst van buitenlandse werknemers en asielzoekers en tegen positieve discriminatie door de overheid is verklaarbaar vanuit het perspectief dat diverse sociale groepen met elkaar wedijveren om bepaalde – schaarse – goederen zoals werk, huisvesting en sociale zeker-

heid. Etnische minderheden worden op de arbeidsmarkt gezien als concurrenten voor met name de laaggeschoolde arbeid. De half- en ongeschoolde arbeiders kunnen de minderheden als een bedreiging ervaren. Ook de extreme posities ten aanzien van buitenlanders van veel arbeidsongeschikten zijn wellicht vanuit deze bedreiging te interpreteren.

Uitgaande van deze theorie is het echter opmerkelijk dat werklozen niet duidelijk negatief zijn over minderheden. Ook blijkt dat onder (kleine) zelfstandigen veel tegenstanders zijn van de komst van werknemers van binnen de EU en dat ze zich sterk keren tegen positieve discriminatie van etnische minderheden bij de verdeling van overheidsbanen.

Kennis van andere culturen

Een andere theorie ter verklaring van de verschillen in acceptatie van minderheden, is de bekendheid met vreemde culturen en minderheden. Via het genoten onderwijs zou de kennis van andere culturen toenemen, waardoor deze als een minder grote bedreiging worden ervaren. De bevindingen uit het CBS-onderzoek zouden een dergelijke interpretatie kunnen ondersteunen. Ook de genuanceerde mening van de onderwijsvolgenden en het leeftijdseffect zijn langs deze weg te verklaren. Ouderen zijn immers veel minder opgegroeid in een multiculturele samenleving dan jongeren.

Hans Schmeets